

Anne Mei The: 'In de wachtkamer van de dood.' Leven en sterven met dementie in een verkleurende samenleving. Uitgeverij Thoeris. Amsterdam 2004. ISBN 9080811379

Soort ziekte: Over leven en (ver)sterven van zwaar demente patiënten, en problemen rondom hun zorg en verzorging in een verpleeghuis.

Over de schrijfster: Anne-Mei The (1965) is cultureel antropoloog en jurist. Werkzaam aan de Vrije Universiteit te Amsterdam, en moeder. Zij verricht onderzoek naar beslissingen rond het levenseinde en euthanasie. In 1997 verscheen haar boek *Vanavond om 8 uur*, Verpleegkundige dilemma's bij euthanasie en andere beslissingen rond het levenseinde. In 1999 verscheen haar proefschrift Palliatieve behandeling en communicatie, een onderzoek naar het optimisme op herstel van longkankerpatiënten. In 2005 verscheen 'In de wachtkamer van de dood'. Anne-Mei The schrijft over thema's die mensen na aan het hart liggen, maar die zich vaak in het verborgene afspelen – ziekte, euthanasie en de dood. Haar boeken lezen als een roman.

Soort egodocument/boek: *In de wachtkamer van de dood* is een antropologische studie, een boek over het leven en (ver-)sterven in verpleeghuizen. Daarbij liep zij mee in een verpleeghuis in de Randstad, en komt terug op de Groningse kwestie 't Blauwbörgje, waardoor 'versterven' in de publiciteit kwam.

Stijl: Het grootste deel van het boek bestaat uit observaties, verhalen over hoe demente patiënten verzorgd en verpleegd worden in het verpleeghuis, en achtergronden van verzorgers, waarvan er velen Surinaams zijn en artsen. Daarna laat zij diverse personen die betrokken waren bij de Groningse kwestie aan het woord, om tenslotte heel kort wat algemene conclusies te trekken, naar aanleiding van de kwestie, haar observaties, de verhalen en geraadpleegde personen en literatuur. Het boek leest makkelijk weg.

Korte samenvatting: Anne Mei The beschrijft het dagelijks leven (verdicht) in een verpleeghuis in de Randstad op een afdeling waar die dementerenden wonen en (ver)sterven. Ze doet dat verhalend, door portretten van de bewoners, hun familie, verzorgers en artsen te maken, waarbij ook achtergronden beschreven worden en zij ingaat op 'Leven en sterven met dementie in een verkleurende samenleving'. Daarbij gaat zij ook in op andere culturen en botsende culturen, geldgebrek, reorganisaties, de Groningse kwestie en onbekendheid van de Nederlandse samenleving met (ver) sterven van zwaar dementen.

Wat viel op: Wat vooral opviel is dat ze zoveel verhalen voor zich laat spreken om zo alle invalshoeken aan bod te laten komen. Dat daar de nadruk meer op ligt dan een uitgebreide theoretische analyse doen.

Citaten: Pag. 27: 'Tijdens de opening spreekt de burgemeester lovend over Het Huis aan het Park.....Er is gerookte zalm,paling en champagne. En er zijn veel belangrijke mensen....Pikant detail: de bewoners zijn niet uitgenodigd. Evenmin als de verzorgenden.'

Pag. 155-156: 'Hüskens heeft nagedacht over hoe ze bewoners zou kunnen helpen. "het beste is om een boek te schrijven waarin uiteenwordt gezet hoe je de beste zorg kunt verwachten. Hoe je een perfecte verpleeghuisbewoner kunt worden. Niks autonomie en jezelf blijven. Wees vooral lief voor de verzorgenden. De mensen die dankbaar zijn met koude soep, die weinig wegen en die niet zeuren krijgen de meeste aandacht. Probeer de namen van de verzorgenden te onthouden, prijs hun inzet, informeer naar hun kinderen en klaag niet. Dan vinden ze het leuk om met je om te gaan. Het beste is nog als je rookt, dan mag je gezellig mee naar Het Restaurant om koffie te drinken. "'

Pag. 287: ' Het debat dat uit de affaire is voortgekomen, concentreerde zich op het versterven. Terwijl het eigenlijk had moeten gaan over communicatie, vindt Verkerk. Communicatie met de familie kan namelijk ontzettend lastig zijn.'

Andere recensies: Ruud van Sijl: Op de titel afgaand verwachtte ik een zwaarmoedig boek. Een boek dat je wel belangrijk vindt maar vervolgens niet ter hand neemt. En inderdaad, het is een boek waar je zwaarmoedig van wordt, maar ook een boek waarin de moedige, betrokken praktijk van hulpverlening aan dementerende ouderen met al zijn ups en downs over het voetlicht komt.....

Maatschappelijke problemen: In het boek van Anne-Mei The komt een aantal maatschappelijke problemen samen: Ten eerste de slechte beeldvorming over de verpleeghuizen. Ook degenen die professioneel met verpleeghuiszorg te maken hebben vragen wel politieke aandacht met sombere verhalen maar vertellen niet wat er ook goed en bijzonder is aan verpleeghuiszorg. Ditzelfde geldt voor de media: verpleeghuizen halen de media alleen vanwege negatieve incidenten en wantoestanden. Mogelijk als gevolg daarvan stellen wij confrontatie en betrokkenheid met het leven en sterven van dementerende ouderen zo lang mogelijk uit. Daarnaast wijst Anne-Mei The erop dat er wel degelijk een groot financieel probleem is. Wij, de samenleving, de politiek, stellen niet genoeg middelen beschikbaar om goede zorg te leveren. Dat resulteert in schaarste op velerlei terrein maar vooral in schaarste aan tijd en aandacht voor de bewoners.

Tenslotte is er het probleem van het personeel, dat volgt uit het gebrek aan geld en het slechte imago. Het werk in verpleeghuizen wordt als onaantrekkelijk ervaren en laag gewaard en trekt mensen aan met een slechte opleiding en weinig kansen op de arbeidsmarkt. Met name in de Randstad zijn dit vaak allochtone vrouwen. Dit leidt weer tot een groot verschil in cultuur tussen de bewoners en de verzorgers. Deze allochtone vrouwen zijn vaak ook zwaar belast. Vaak zijn ze kostwinner en hebben uit noodzaak twee banen, en ook bij het opvoeden van de eigen kinderen staan ze er vaak alleen voor.

Verpleeghuis of thuis: Het boek geeft een goed beeld van wat ons te wachten. Dat is geen prettig idee. En de eerste reactie is inderdaad: 'dit even niet'. Toch weten we dat we nu of zeer binnenkort worden geconfronteerd met de vraag over de zorg in de laatste levensfase. Eerst je eigen ouders en dan uiteindelijk jij en ik. De vraag is of we dat zo willen.....

Stellingen: Ik wil deze recensie daarom afsluiten met een tweeledige stelling.

Ten eerste moeten we met elkaar de moed opbrengen om te zeggen dat niet alle (hoogstaande) medische zorg voor iedereen toegankelijk is. We zullen moeten kiezen voor minder medische hoogstandjes in de laatste levensfase en voor meer verpleging, verzorging, tijd en aandacht.

Ten tweede moet er naast een verplichte pensioenpremie een verplichte zorgpremie voor de laatste levensfase komen. Dat dit onvermijdelijk leidt tot een (geringe) mate van minder consumptie is dan overigens een gunstig bijeffect. Over deze laatste stelling kunt u meepraten op ons forum!

Ga naar dit forum: Ruud van Sijl, hoofd van de dienst geestelijke verzorging gezondheidszorg en ouderenzorg van het Humanistisch Verbond